

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С. ⁸
1927

Уредништво и Администрација Кн. Михаила, 46/1
Рукписне сласти уреднику Крунска 71.

Уредник:
БЕРА ЈОВАНОВИЋ

Београд, 1. фебруара 1927.
БРОЈ 1. — ГОДИНА IV

Власник: др А. Ж. П.:
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Изаšla 1. и 15. у месецу. — Година прет-
плата 48 динара. — Примерак 2 динара.

Нашим женама — Našim ženama — Našim ženam

18. априла 1926 год. изашао је први број месечника „Женски Покрет“, орган „Друштва за Просвећивање Жене и Заштиту Њених Права“, које је било основано годину дана раније у Београду. Данас после шест година ступа пред вас нови лист „Женски Покрет“ као четрнаестодневни лист „Алиансе Женских Покрета у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Што је тај велики напредак постигнут, што данас наслеђује удружење многобројних друштава за просвећивање жене и заштиту њених права храбри рад наших првих пионирки, то је успех оних наших жена, које су се управљале у томе добу према тежњи, израженој у првом броју „Женског Покрета“: да лист учине на остварење таквих услова и побуда, да редовна појава буде таква жена, која развија све своје способности, улаже их у посао и НИКАДА НЕ ПРОПУШТА ДА ВРШИ СВОЈУ ДУЖНОСТ.

„Женски Покрет“ постаје од данас заједнички лист свих Женских Покрета у з мљи, он постаје званичан орган Алиансе Женских Покрета. Алианса би била врло незахваљиви наследник рада наших жена из целе домовине, које нису „НИКАД ПРОПУСТИЛЕ ДА ЧИНЕ СВОЈУ ДУЖНОСТ“, ако не би на првом месту позвала све жене да се у своме раду увек управљају у духу речи изражених у првом броју „Женског Покрета“. Само на тај начин биће нам могуће да изведемо наш програм рада, да постигнемо наш циљ.

Сви Женски Покрети, који су удружени у Алиансу Женских Покрета, поставили су себи за задатак да извојују женама наше државе политичка права и да им остваре равноправност с мушкарцима, не само у законима, него и у друштвеном животу. Суштина тих циљева је дубока и далекосежна. Политичка права остала би само пуста фраза, ако не би настојале да уладхнемо тим речима тежњу за еволуцијом онога што се данас подразумева под политиком. Свим силама наш покрет мора тежити томе, да у појму речи политика падне зиџ, који га разваја од појма морала, да се поништи гледиште, да се појам политике и морала искључују. Задобивање политичких права за нас није, дакле, само задовољавање једног нашег захтева, него је много више: БОРБА ДА ПОЛИТИКА И МОРАЛ ПОСТАНУ НЕРАЗДЈИВИ ПОЈМОВИ. Када се то постигне, тек ће она политика моћи стварати дела културне вредности.

Ми тежимо за равноправношћу у закону и у друштвеном животу зато што знамо, што дубоко осећамо да без те равноправности не можемо бити органски део велике народне заједнице. Наше тежње не иду за тим, да груписемо жене у нападачки фронт против мушкараца. Напротив, ми желимо са њима да сарађујемо као потпуно равноправни чланови друштва. Али свака жена, била она јавна радница или домаћица, осетила је безброј пута, и у јавне послужу и у породици, да се њене способности не цене онако, како је то право, и да се у заједничком раду у већини случајева она само трпи. Постоји погрешно схватање о нашим способностима, које у великој мери и наши закони подржавају, тре-

18. априла 1920 год. изашао је први број мјесечника »Женски Покрет«, орган »Друштва за просвећивање жене и заштиту њених права«, које је било основано годину дана раније у Београду. Данас, пошлје шест година, ступа пред вас нови лист »Женски Покрет« као четрнаестодневни лист »Алијансе женских покрета у краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Што је тај велики напредак постигнут, што данас слиједи храбри рад наших првих пионирки многобројна удружења за просвећивање жене и заштиту њених права, то је успех оних наших жена, које су се управљале у то доба према тежњи израженој у првом броју »Женског Покрета«: да лист учине на остварење таквих услова и побуда, да редовна појава буде таква жена, која развија све своје способности, улаже их у посао и НИКАДА НЕ ПРОПУШТА, ДА ВРШИ СВОЈУ ДУЖНОСТ.

„Женски Покрет“ постаје од данас заједнички лист свих Женских Покрета у земљи, он постаје званични орган Алијансе Женских Покрета. Алијанса би била врло незахваљиви наследник рада наших жена из целе домовине, које нису »НИКАДА ПРОПУСТИЛЕ ДА ЧИНЕ СВОЈУ ДУЖНОСТ«, ако не би у првом реду позвала све жене, да се у своме раду увјек управљају у духу речи изражених у првом броју »Женског Покрета«. Само на тај начин биће нам могуће, да изведемо свој програм рада, да постигнемо свој циљ.

Сви Женски Покрети, који су удружени у Алијанси Женских Покрета, поставили су себи за задатак, да извојују женама наше државе политичка права и да им остваре равноправност с мушкарцима несаму у законима, него и у друштвеном животу. Суштина тих циљева је дубока и далекосежна. Политичка права остала би само пуста фраза, кад не би настојале, да уладхнемо тим ријечима тежњу за еволуцијом онога, што се данас подразумева под политиком. Свим силама наш покрет мора тежити за тим, да у појму ријечи политика падне зиџ, који га разваја од појма морала, да се поништи гледиште, да се појмови политике и морала искључују. Задобивање политичких права за нас није дакле само задовољење једнога нашега захтева, него је много више — ТО ЈЕ БОРБА, ДА ПОЛИТИКА И МОРАЛ ПОСТАНУ НЕРАЗДЕЛИВИ ПОЈМОВИ. Тек када се то постигне, моћи ће политика стварати дјела културне вредности.

Ми тежимо за равноправношћу у закону и у друштвеном животу зато, што знамо, што дубоко осјећамо, да без те равноправности не можемо бити органски дио велике народне заједнице. Наше тежње не иду за тим, да груписемо жене у нападачки фронт против мушкараца. Напротив, ми желимо с њима да сарађујемо као потпуно равноправни чланови друштва. Али свака жена, била она јавна радница или домаћица, осетила је безброј пута у јавне радњи и у породици, да се њене способности не цене онако, како би то

18. априла 1920. л. је изшла прва številka mesečnika „Ženski Pокret“ kot glasilo „Društva za просвето жене и заштито њених правих“, ki je bilo ustanovljeno leto dni preje в Београду. Danes, по šestih letih, stopa pred Vas nov list „Ženski Pокret“ kot štirinajstdnevno glasilo „Алијансе Женских Покрета в краљевини Србов, Хрватов и Slovencev“.

Да је досежан та велики напредак, да надолује данес звежа многоштевилних друштв за просвето жене и заштито њених правих погумно дело наших првих пионирки, то је успех оних наших Жен, ki so stremele в тем часу по онем, кар је било изражено в први številki „Ženskoga Pокрета“ в лету 1920., да нај вpliva list на устварjanje такшних погојеv и побуд, да бо постала жена, ki развија све своје способности и jih ulaga в свој посел и ki NIKDAR NE ZAMUDI IZPOLNJEVATI SVOJE DOLŽNOSTI, vedен појав.

„Ženski Pокret“ постаје од данес skupni list vseh Женских Покрета в земљи, постаје očitnični орган „Алијансе Женских Покрета“. Она би bila skrajno nehavežen наследник дела оних Жен širom naše domovine, »ki niso nikdar zamudile izpolnjevati svoje dolžnosti«, ако не би predvsem pozvala vse žene, да се vselej и povsod ravnaјо по besedah, napisanih в први številki „Ženskoga Pокрета“. Samo на та način nam бо mogoče, да bomo izvrševalе svoje pragmatično дело и dosegle svoj cilj.

Vsi „Ženski Pокрети“, združeni в Алијанси, so si postavil nalogo, да pribore ženam в naši državi politične pravice и да. dosežeјо enakovrnost с моškimi не само в zakonih, nego tudi в друштвеном življenju. Vseбina teh ciljev је globoka и dalekosežna. Politične pravice bi ostale samo pusta fraza, ако не би stremele hkratu по еволуцијо onoga, кар данес smatraјо за politiko. Z vsemi silami mora stremeti naše gibanje по тем, да се зruši в појму politika stena, ki га loči од појма morale, zabreti мора назiranje, да се politika и morala iskључuјо. Dosega političnih правих nam ni torej le izpolnitev ene izmed наших zahtev, nego nam pomenja mnogo več: BOJ ZA TO, ДА POSTANEТА POLITIKA И MORALA NEРАЗДЕЛИЈIVA ПОЈМА.

Naše stremjenje по enakovrnosti в zakonih и друштвеном življenju poteka из spoznanja, да не moremo postati organski del naroda vse dotlej, dokler не dosežemo те enakosti. Naše gibanje не gre за тем, да би združevalе žene в napadalne vrste proti моškim. Nasprotno, želimo з njimi sodelovanje kot popolnoma enakovrni člani. Toda vsaka žena, ki је zaposlena, ali ki vrši svoje dolžnosti kot mati и gospodinja, је nečelotkat čutila на јавnem poslu ali в друžинskem življenju, да њених способности svet не cenя tako, kakor би bilo в pravично, и да го najčešće samo trpe. О наших sposobnostih је razširjeno napačno назiranje, katero vzdržujejo в

тирајући нас као мање способна бића. И докле год то схватање постоји, правог хармоничног, заједничког рада између мушкарца и жене не може бити. Ми тражимо да нас цене и поштују као озбиљне и свесне раднице, према нашим стварним способностима. Далеко смо од тога, да би увеличавале себе као онај део човечанства који је по својим моралним квалитетима бољи. Врло добро знамо да има добрих и рђавих карактера и код једног и код другог пола. СТАВИТИ СВЕ МОРАЛНО ЈАКЕ ОСОБЕ, БЕЗ ОБЗИРА НА ПОЛ У ЈЕДАН РЕД, И ТО ЈЕ ЈЕДАН ИЗМЕЂУ НАШИХ ЗАДАТАКА.

Материнство признају сви — или бар то кажу — као најприроднији позив жене, као најлепши и највишењенији. И ми феминисткиње из све душе признајемо то. Али једно нас одваја од оних, који траже да буде жена само матери и домаћица, а све друго што је изван тога да буде за њу непозната земља. Ми тражимо пре свега такав социјални поредак, који би свакој жени омогућио да буде истинска матери. Али док гледамо из дана у дан страшно материјалну и духовну беду, у којој, рађају наше жене, рађају да им смрт граби дете за дететом, док гледамо како пропадају деца у физичком и моралном погледу због незгодних услова за хигијенски одгој и правилно васпитање, докле матери се страшно муком морају гледати како им се претварају деца у злочинце, због небриге друштва и државе — неуморно ћемо тражити најпотпунију заштиту матери и детета и остварење таквих животних услова, који ће тек дати материнство на највишењенији позив жени и направити га привлачним за све жене.

Како сматрамо социјалну правду за најјачи и НАЈСИГУРНИЈИ тежељ мирног и плодног заједничког живота свих чланова друштва, то ћемо бити неустрашиви поборници те идеје и пропратићемо правилно разумевање модерног социјалног покрета, који иде за тим да уопштини солидарност међу свима. У збирној тези са тежњом за социјалну правду, стоји тежина за економску независност како појединца, тако и народа. Светски рат је у главном избио због тога, што су неке моћне државе хтеле да економски потчине мале народе и њихове земље начине јединим објектом економског искоришћавања. Да је био тај рачун кроз погрешан, показују нам економске кризе, које већ осам година протречају све европске државе, и које прете да изазову нове ратове, страшније од последњег рата. Трајан мир међу свима народима је једино могућ, ако буде свуда продорно схватање да мора цео свет сачињавати једну економску целину без искоришћавања. Силан је већ покрет који иде за тим, да ту идеју спроведе у живот, и ми ћемо томе покрету обратити највећу пажњу.

У главним потезима оцртале смо не само идеје водиле за рад Алијансе Женских Покрета, него и идеје водиле нашега листа. Алијанса обухвата већ у искреној слози Српкиње, Хрваткиње, и Словенкиње, па се надамо да ће лист још више појачати наше међусобне везе, поникнуле из узајамних тежња, из узајамног рада. Те везе, које су се оствариле и јачале у току од шест година, које су претрпеле многа искушења, данас су непуношћу наших састанци су сведочи, да смо ми жене одмах схватиле оно, што наши политичари не могу и неће да схвате: ДА ЈЕ САМО ИСТИНСКА ЛЈУБАВ ЗА ОВУ ЗЕМЉУ, САМО ЧИСТА ВОЉА ДА СЕ ПОМОГНЕ ОНИМА КОЈИ ПАТЕ И КОЈИ СЕ МУЧЕ У ТОЈ ЗЕМЉИ, САМО СТВАРАН И НЕСЕБИЧАН РАД НА ПОВОЉИЈАЊУ ЖИВОТНИХ УСЛОВА ЗА СВЕ — ОНАЈ ЈЕДИНИ МОСТ, ПРЕКО КОЈЕГА СЕ ДОЛАЗИ ДО ЈЕДИНСТВА. Ми жене смо радиле у томе духу, и ето данас као плод тог сазнања и тога рада наш заједнички лист.

Апелујемо на све жене, широм наше домине, да нас морално и материјално подупру у нашем раду. Свесне морамо бити тога, да се морамо ослонити само на своју властиту свест и снагу.

било право, да се у заједничком раду у већини случајева она само трпи. Постоји погрешно схватање о нашим способностима, које у великој мјери и наши закони подржавају третирајући нас као мање способна бића. I докледог то схватање постоји, правог хармоничног, заједничког рада између мушкарца и жене не може бити. Ми тражимо, да нас цене и поштују као свјесне раднице према нашим стварним способностима. Далеко смо од тога, да би увеличавале себе као онај део човечанства, који је по својим моралним квалитетима бољи. Врло добро знамо, да има добрих и лоших карактера и код једнога и код другог пола. СТАВИТИ СВЕ МОРАЛНО ЈАКЕ ОСОБЕ БЕЗ ОБЗИРА НА СПОЛ У ЈЕДАН РЕД, и то је један између наших задатака.

Материнство признају сви — или бар то кажу — као најприроднији позив жене, као најлепши и највишењенији. I ми феминисткиње из све душе признајемо то. Али једно нас одваја од оних, који траже, да жена буде само матери и домаћица, а све друго, што је изван тога, да буде за њу непозната земља. Ми тражимо прије свега такав социјалан поредак, који би свакој жени омогућио да буде истинска матери. Али док гледамо из дана у дан страшно материјалну и духовну бједу, у којој рађају наше жене, рађају да им смрт гр би дјете за дететом, док гледамо, како пропадају дјеца у физичком и моралном погледу због недовољних услова за хигијенски и правилан одгој, докле матери са страшно муком морају гледати, како им дјеца постају злочинци због небриге друштва и државе — неуморно ћемо тражити најпотпунију заштиту матери и дјетета, остварење таквих животних услова, који ће тек дати материнство на највишењенији позив жени и учинити га привлачним за све жене.

Како сматрамо социјалну правду за најјачи и НАЈСИГУРНИЈИ темељ мирног и плодног заједничког живота свих чланова друштва, то ћемо бити неустрашиви поборници те идеје и пропратићемо правилно разумевање модерног социјалног покрета, који иде за тим, да успостави солидарност међу свима. У узрочној вези с тежњом за социјалну правду стоји тежина за економску независност, како појединца тако и народа. Свјетски рат је у главном избио због тога, што су неке моћне државе хтеле, да економски потчине мале народе и њихове земље начине јединим објектом економскога искоришћавања. Да је био тај рачун кроз погрешан, показују нам економске кризе, које већ осам година протречају свим европским државама и које прете, да изазову нове ратове, страшније од последњег рата. Трајан мир међу свим народима је једино могућ, ако буде свуда продорно схватање, да мора цео свијет сачињавати једну економску целину без искоришћавања. Силан је већ покрет, који иде за тим, да ту идеју спроведе у живот, и ми ћемо томе покрету посветити највећу пажњу.

У главним потезима оцртале смо не само идеје водиле за рад Алијансе Женских Покрета него и идеје водиле нашега листа. Алијанса обухвата већ у искреној слози Српкиње, Хрваткиње и Словенке, па се надамо, да ће лист још више појачати наше међусобне везе, које су никнуле из узајамних тежња, из узајамног рада. Те везе, које су се оствариле и ојачале у току од шест година претрпјели многа искушења, данас су нерасориве. Наши састанци су сведочи, да смо ми жене одмах схватиле оно, што наши политичари не могу и неће да схвате: ДА ЈЕ САМО ИСТИНСКА ЛЈУБАВ ЗА ОВУ ЗЕМЉУ, САМО ЧИСТА ВОЉА, ДА СЕ ПОМОГНЕ ОНИМА, КОЈИ ПАТЕ И КОЈИ СЕ МУЧЕ У ОВОЈ ЗЕМЉИ, САМО СТВАРАН И НЕСЕБИЧАН РАД НА ПОВОЉИЈАЊУ ЖИВОТНИХ УСЛОВА ЗА СВЕ — ОНАЈ ЈЕДИНИ МОСТ, ПРЕКО КОЈЕГА СЕ ДОЛАЗИ ДО ЈЕДИНСТВА. Ми жене смо радиле у томе духу, и ето данас као плод те спознаје и тога рада нашој заједничкој лист.

Апелујемо на све жене широм наше домине, да нас морално и материјално подупру у нашем раду. Свјесне морамо бити тога, да се морамо ослонити само на своју властиту свјест и снагу. Докажимо, да је та свјест велика и снага јака. Скупљајмо неуморно нове редове жена око наших друштава и око листа, будимо неуморне у ширењу неизорачених принципа правде и истине, јер само на тај начин можемо чисто и свето служити народу и човечанству.

велики меру равно закони, ки постопјао з нами какор з манј способними осебани. Зарди тега је изкључено право взајемног и хармоничног дела међоу женом и женом. Захтевано, да нас поштују и поштовају за ресне и завесне делавце з озиом на наше стварне способности. Не пријажу нам на ум, да би повеличавале себе хот они дел чловества, ки је по својим моралних квалитетима болши, кер Предобро вемо, да со добри и слаби значаји при енем какор при другом сполу. ТОДА ЗДРУЖИТИ ВСЕ МОРАЛНО ЈАКЕ ОСОБЕ БЕЗ ОБЗИРА НА СПОЛ У ЕНО ВРСТО, ЈЕ ТУДИ ЕНА ИЗМЕД НАШИХ НАЛОГ.

Материнство признавају сви — али свако тако говоре — за најбољи наравни поклик жене, тер за најлепши и највишењенији. Туди ме феминисткиње признавамо то из све душе. Али некај нас лоци од оних, ки захтевају, да нај бо жена само матери и господиња, а все друго, кер је извен тего крога, да јој остане неман свт. Ме захтевамо првельек такеш социален ред, ки бо шеле омогућити сваки жени, да бо права матери. Али доклер гледамо дан за днелом страшно материјално и духовно бедо, в katerи роде наше жене, роде само за то, да јим граби смрт отрока за отроком, доклер гледамо како пропаде деца физично и морално зарди поманјања поговев за хигијенско него и смотног възго, доклер морају гледати матери с страшим трпљењем в души, како се претварају њихова деца в злочинце зарди абсолютне небриге друшче и државе, долтеј морамо првельек и непрестано захтевати извршењек најповелнејше заштите матери и деце, да се тако устварију поговји, ки бодо шеле дигнути материнство в најлепши и највишењенији женин поклик, ки га бодо направили зажеленим венем женом.

Кер сматрамо социјално правичност за најбољи моћан и најбољи сигурен темељ мирног и плодног заједничког живота свих чланова друштва, зато ћемо неустрашиви поборници за то идеју и бomo пропагирати правилно разумевање модерног социјалног гibanја, ки гре за тем, да взповрати дуба солидарности међу свими. В зрочној вези с стремљењем по социјалној правичности је стремљење по економској независности појединца какор туди народов. Световна војна је избухнула в главнем зад, кер со хотеле некадере велике државе подјармит мањше народе и направили њихове земље за цен објект искоришћавања. Да је би њихов рачун кроз скоз в напачен, то нам доказује економске кризе, ки је озем лет претресоје все државе Европе инки прете, да иззовею нове, се страшење војне. Трајан мир међ всеми народи је едино могућ, ако бо повсод продорно спознање, да мора творити цел свет ено само економско целоце гре искоришћавања. Гibanје, ки гре за тем, да оживотвори те идеје, је же моћно, и посвећале му бomo невржею пажњу.

Само в главних потезах смо оцртале водилне идеје за дело Алијансе Женских Покрета, ки се хкрату водилне идеје нашега листа. Алијанса здружује в искрени слози Српкиње, Хрваткиње в Словенке, и упамо, да бо лист шепоглобл нас взајемност, ки је взрастла из купних тежени в ступнега дела. Те везе, ки смо их устваријале и оцвршћавале скози шест лет, ки со престале туди же маркаторе преикушење, со данес нерасориве. Наши сестанки причају, да смо ме такој спознало ено, ћесар наши политичари не моруло али нечею спознати: ДА СО САМО ПРАВА ЛЈУБЕЗ ДО ТЕ ЗЕМЉЕ, САМО ЧИСТА ВОЉА ПОМАГАТИ ВСЕМ, КИ ТРПЕ И СЕ МУЧУЮ НА НЕЈ, САМО СТВАРНО ДЕЛО ЗА ИЗБОЉШАЊЕ ЖИВЉЕНСКИХ ПОГОВЕЈ ЗА ВСЕ — они едини мост, преко катерега се досеже единоство. Ме жене смо делале в томе дуби, и тако је данес плод тегога спознања в дела наш скопи лист.

Апелујемо на все жене широм наше домине, да нас морално и материјално подпирajo при нашем делу. На јаснем си морамо бити, да се мoremo наслањати едино ле на своју завест в својо моћ. Докажимо, да је та завест висока в моћ велика. Зб рајно неутрдиљиво вврсте жен в наших друштвних и око листа, будо мо неутрдиљиво в разрјенју непорачених принципов правце и реснице, кер само на та начин бomo в станју, да чисто в свето служимо народу и чловеству.

Зашто?... Куда?

Када гледамо садашње хаотичне прилике и развијања како су оне настале и како се развијају, када и саме настале жртве неукротиве и себичне воље појединачно или извесних група, многи истински желе да према својим мотима допринесу, да живот омета пожеми мирним и сигурним током. Али одмах осетимо и своју слабост према томе сложном и компликованом проблему — животу. Губимо храброст, губимо вољу и предајемо се несигурноме току, да нас понесе крај хоће и фаталистички очекујемо суд. Свако од нас је осетио у већој или мањој мери, у овим послератним годинама, како се развија отпор оних који су добром вољом текли спречити, или само зауставити културно, економско и социјално пронаоде. И готово је наступило доба опште разочарења, опште изнемогућности и умора.

Развитак историје човечанства познаје доста сличних доба, када је после страшног моралних и материјалних потреса наступило мучно и мрачно очекивање као пред неизбежним великим потопом. Али човек је дух кроз сва та тамна доба тице и даље стварао, чувао и развијао идеје, које воде из таме у светлост. Никлада се није изгубио, ни у најстрашњем полому, ни један атом оних духовних творевина, којима је суђено да вечито живе. Грчки филозофи, политички организатори великог римског царства, први борци хришћанства, средњовековни проповедници аскетизма и хуманитарности, социјални револуционари и велики реформатори новијег доба, — приносили су један из другог и сви су у суштини тежили једном истом, и ако на најразличитије начине, како да се додигне мир и срећа човечанства. Они су нам сви оставили богато наслеђе идеја, које не смејемо заборавити ни у најмирнијем добу друштвеног развика. И сви ти наши духовни прени ису живели у приликама погодним за ширење њихових идеја, они су такође били ожежени неразумеванем, и њих је такође ожежило притискало усамљеном, али су веровали у моћ духа, у моћ идеје, и њихова вера их није преварила.

Наши Женски Покрети, удружени у Алијанси Женских Покрета, ставили смо у задатак измешу остало, да чувамо, и ширимо идеје, на којима мора бити основан прави и већи живот, да помогнемо победи правде и правде. Свесне смо да те идеје слободно изјавити, ако хоћемо да их у истини остваримо, материјалну подлогу у најразноврснијим институцијама социјалног и економског живота; свесне смо такође, да и ми морамо својим најчистијим мотима и способностима да допринесемо да се саграде те институције. Зато и тражимо политичка права, зато хоћемо да говоримо и да заједно одлучујемо када се доносе државни закони, када се даје правца развоју у областима, када се уређују прилике у општинама. Сва та средства морамо тек добити и стога је још потребније да се чврсто организујемо. Наш рад се шири даље у два правца: да се придобију средства, која ће нам омогућити да успешније радимо за наш крајњи циљ, а једно да се припреме жене да сматрају за своју прву дужност служити идеји.

Колико пута питају жене зашто у организацију? Одговор је врло једноставан ако не сматрамо свој живот за почетак и крај наше индивидуалног живота, већ као продужење живота, који су нам остварила многа и многа поколења пре нас. Зар није наша дужност да наслеђе које смо примили од претходних поколења, и које нам омогућава најразлич-

тија уживања, оставимо допушено и богатије? Ако немамо такво осећање благодарности према свима онима, који су се мучили пре нас, не заслужујемо да уживамо плодове њихових мукa и њиховог рада. Ако се не потрудимо да за нама оставимо лепше и боље прилике, цео наш живот је израз покленог егизма и ништа друго. И пошто појединачан сам не може никад успешно да ради, пошто појединачно, нарочито у данашњим приликама, толико пута слаби снага, удружимо се, организујемо се, да се кроз организацију, колективном вољом и колективним радом одужимо прошлости и да градимо будућност. Ко неће и не може да призна ту једноставну истину, ко само узима а не даје, то је паразит. Заједнички рад за идеју даје моћ, да вршимо своје заједничке дужности, било као матере, било у нашем позиву, са много већим заносом и истрајношћу. Тај рад за идеју открива нам везу међу свима жилама живота, коју тако често ми не видимо, или услед монотоности самог рада или услед разочарења, које нам тај рад у времену на време доноси, сматрамо га за непријатан, тежак и без циља. Мисао да удружено радимо у извесној групи, што значи узаваном помоћи да допринесемо срећи свих, даје нам снагу да устремимо, да савладамо препреке, да не дамо места малолучности, ако кад год наступи запрека већа од наше моћи, и не можемо је срушити у први мах. За циљ, који смо себи поставили, мора нам бити та мисао увек осекавајући извор.

У правилима Алијансе Женских Покрета, примљених на скупуштини у Броду на Сави, укратко смо означиле свој циљ речима: „Циљ Алијансе Женских Покрета је да ослободи жену.“ Ослободити је морамо њеног појединачног положаја у друштву и држави. То ћемо моћи постићи само кад будемо политички изједначени са мушкарцима, када у закону не буде таквих изливних ставова који нас понижавају. Мало би било ако би ми тежило само за то ослобођење. Много тежи рад себи постављамо тиме, што хоћемо да ослободимо жену оних предрасуда које се провлаче кроз столена и столета. Те предрасуде су и њој самој узиле сасвим погрешне појмове о њеном положају у породици, друштву и држави, а код великог броја жена су се измениле у чврсто веровање: да је тако било; да је тако сада, и да тако мора остати. Морамо ослободити жену тих шкољњих упуца, који истину из сасвим материјалистичког гледишта о значају и циљу живота, и који су данас тако моћни, указујући да је срећа само у томе, што је незнатан, нитивитан „дас“ средине живота. Морамо ослободити жену гледишта, које наравно нема само она, да је наметнута, бојањива поинизност њена највећа чедност, и да је загнување њеног импулзивног и интуитивног осећања и мишленга шкољњава за њу и њену околину. Укратко, морамо ослободити жену свега што јој данас даје знак ропства, ропства према самој себи, и ропства према осталима. Независна мора постати жена у својем мишљењу, осећању и раду.

Зашто? Зато што је само независан човек, који не брља за другима, човек који критично посматра и себе и живот, права клима за развој живота; само такав човек има снагу да иде новим путем, само такав човек има снагу да синоси усамљеном, ако је то потребно. Погледајте где год хоћете у живот, видете како се сви труде да мисле као мисли велина. Баш зато напредује живот тако полако, зато решавало још велике проблеме на начин, на који су их још

Женски Покрет у Индији

— Разговор са Шоран Сингом —

Ових дана бавио се у Београду Шоран Синга, хиндуски публициста и проповедник социјалних реформи и хришћанске религије у Индији. Он је одржао у Београду неколико интересантних предавања у узорном појаве хришћанства у Индији и вероватно даљем развијању. Предавања су била пројекта многим филозофским посматрањима, у главном заснована на чисто хиндуском менталитету, психологији и осталим битним особеностима њиховог социјалног и материјалног живота. Г. Синга је нарочито повукао у својим предавањима тешке економске прилике у Индији, а од њих повољног резултата истих зависи успех свих покрета у правцу ослобођења тамошњег народа од економске потчињености, личне неависности и многих укорењених заблуда и предрасуда.

Нас је специјално интересовало станае хиндуске жене и женских организација у Индији. У овом правцу Г. Синга рекао је да хиндуска жена ради упоредо са човеком на личном усавршавању и да се у том погледу изједначила с њим. Природно је да при овомем стању ствари и човек и жена појединачно узимају учешћа на просвећивању свога народа. Према овоме појмиљемо је што се у Индији није појављивала нека мушка опозиција женском праву гласа. Тако је сваки сматрао да је сасвим природна ствар, да сви који појединачно примају дужности и обавезе имају и појединачна права. „Оно што при-

пада интелегентном човеку није се могло опспорити интелегентној жени.“

Г. Синга је нагласио да рад за просвећивање жене има више тежкоћа у Индији но у Европи јер нису на путу само огромни простори, слаба материјална средства и оскудна већих броја агитатора, већ и многе друге ствари у погледу конзервативних навика, предрасуда, па и вере. Због свега овога индуска жена није могла створити чисто феминистичке организације европског типа, али је зато својим организацијама дала шири обим, у који нарочито спада васпитавање жена за политичку борбу и политичка права. Ограничења за право гласа су: неписменост и порески цензус. Оно важи појединачно за жене и жене. Оне су добиле право гласа почетком 1925. г. а 1926. жене су то право већ и употребиле.

Хиндуска жена пакљиво прати све покрете у Европи. Она их критички проучава, често пута на лицу места, и преслажује у свој народ. Али мора се признати да је у којој у овом погледу много теже, јер, пре него што се реши на даље ивице, мора претходно да тај европски цвер прилагоди хиндуској клими у најширем смислу. Исто ово важи и за културно просветни рад људи. Човек и жена на просветном пољу рада не могу се делити, јер само људи и жене заједно сачињавају народ.

Тако је код Хиндуса. А код нас? А.

Политички преглед

Својата политика Краљевине Срба, Хрватске и Словенаца одређена је историјским развојем нашег народа и географским положајем наше државе. И ако су географске границе Краљевине Срба, Хрватске и Словенаца знатно и змењене и помануће ка западу и северу од граница предратне Србије, ипак је наша држава највећим својим делом на Балкану. Према томе, база наше народне политике је на Балкану. И јачина те политике одређује међународни положај наше земље. У тим линијама се, у главном, кретапа наша спољна политика; а уколико је кад и скретала, погрешке су се брзо евалуе.

Наслон на савезнике из великог рата за Ослобођење и Уједињење, са резервом да се не предузима ништа противу Русије, док не би наступиле прилике за васпостављањем ранијих веза, — стварале Мале Антанте у том оквиру и споротаз са Италијом — то су основне линије наше спољне политике.

Основни проблем наше политике на Балкану је уређење односа између нас и Бугара. Тај проблем треба сматрати циљом унутрашњим питањем Јужних Словена. Само на томе терену, и са искључењем сваког мешања са стране, може овај проблем добити своју солуцију. За решење овог проблема неће бити тежкоћа од стране бугарског народа онда кад се ослободне садашњег рејима, који много потеша на прилике у Србији 1883—1903 године, и кад бугарски народ буду представљали његови истински изабраници.

Барбари решавали — насиљем и оружјем. Али наш покрет неће то, наш покрет гледа у будућност, и зато ће тражити нове путеве за свој рад, и удружени се са онима који не обожавају силу мафона, нити политичко насиље, већ само са онима који верују да је могуће зградити срећу свих чланова друштва на темељу слободe и правичности.

Љубљана Алојзија Штосић

Начело: Балкан балканским народима, мора се по сваку цену штитити. Сви нереди на Балкану потицали су услед мешања великих европских сила. Европа је та која балканизира Балкан, а не као што се често чује, да Балкан балканизира Европу. Кад год су балкански народи прегли да се ослободу тих утицаја, удруживали су се и сложено наступали. Успех слогe балканских народа из 1912 године није дао мира силама Централне Европе. И зато су балкански народи највише страдали у моралном и материјалном погледу за један низ година.

Независност Албаније, за коју се предратна Србија још 1912 године изјаснила у Валои, и то своје становништво поновила 1919 године у Призру, представља један врло важан проблем безбедности наше државе. Отуда је лако појмити узбуђење, које је изазвао итало-албански споразум, односно италијански протекторат Албаније.

Са Румунијом су односи врло срдични, особито од Бугарског Мира 1913 године. То је једини сусед са којим нисмо имали никада сукоб. Догађаји на руско-румунској граници дају повод за ђевицама и незадовољство штампе румунске, — али ни ми ни Чехословаци не можемо да се ангажујемо из појмиљивих разлога.

Најприснији политички односи владају између наше државе и младе, али врло напредне, Чехословачке, и то још од њеног постанка; ти односи нису досад ниједан помучени. Срећом, изгледи за будућност дају најбољу наду.

Односи према Мађарској и Аустрији регулисани су у Сен Жермену и Тријанону, а гарантовани уговорима о Мило Антанти.

Традиционална љубав према Русији и Француској је велика и дубока; али чинио све, да не увредимо ни једног нашег савезника. У тим напорима најмање успевамо код Енглеске и Италије. И поред свих огромних уступака који су, посматрани са народног гледишта, виши

него што се сме захтевати од једне самостојне државе. Италија је стално незадовољна; али до нас није кривца. Само у тежњи мира могу да се чине овакви уступи, какве смо ми чинили Италији; — више се не може.

Равнотежа европских сила много је поремећена одуступом Русије. Повратак Русије на њено раније место у европском концерту, била би једина гаранција за ново створене словенске државе, Француску и Светски Мир.

То увиђају сви Словени, особито Чехословаци и ми, само још Пољацима није јасно.

Избори за обласне самоуправе извршени су 23. јануара 1927 год. са резултатом који није још дефинитиван:

Радикали: 447
Радивци: 254
Демократи: 134
Самост. демокр. 97
Клерикали: 88

Демокр. Заједница: 66
Земљорадници: 56
Хрват. федералисти: 9
Црногорски федерали: 5
Радивци дисидентни: 5 и т. д.

Карактеристика наше унутрашње политике је, да сви политичари избегавају да погледају себи у очи, и за то све ниже падају. Објашњења за ову карактеристику налазимо у свакодневним појавима нашег политичког живота, а још јачају у изборним програмима пред 23. јануар.

Међутим, обласне самоуправе, као добро организоване заједнице, имају задатак да што брже подигну све народне слојеве духовно и материјално. Њихова суштина је чисто економско-просветна, а оквир политички.

За увођење у живот народне самоуправе било у општини, срезу или области морају се ангажовати све народне силе, а те нису само мушкарци, већ и жене. И за то жене с поверењем гледају на све врсте народних самоуправа у којима, као и у породици, неће и не може бити напретка без жениног утицаја, без њене сарадње.

И закон о обласним и среским самоуправама; као и пројекат закона о општини, израђени послие доношења Видовданског Устава, — који предвиђа изборно право за жене, и има само да се регулише специјалним законом — показују јасно, да су основе демократије: једнакости и солидарности само релативни појмови у главама наших законодаваца. Међутим, те основе стављене су на висину једног социјалног, политичког и правног начела, без кога се не да замислити једна културна држава у XX веку.

Сви људи, (а то су жене и човек) треба да се рађају и живе у слободи и једнакости пред законима правде.

Основа људских заједница: породице, општине, среза, области и државе почиња на солидарности и једнакости њених чланица. И стога што се у општини и др. политичке заједнице, које су првобудно и чисто економско-просветног карактера, не уводе и жене, све ће те заједнице бити осујене, да задрже само политички, односно партиско политички карактер, и никада, то подвучамо, неће одговарати стварним народним потребама.

Истинска демократија захтева: 1) утврђивање свих и најмањих снага у интересу целине и; 2) развијање здравог подстрека читавог народа, дакле човека и жене, у смислу правог стваралаштва, како би свест о јужности и љубав према целини биле осовине народног живота. Само из таквог рада може поинити благоденство, без кога опет нема интелектуалног напретка. А основе које подижу просветеност, стварају и слободу и морал.

Наши законодавци потенују добру пољовину народа и то бољу, бољу по племенитости душе, сасећена у болу и беци, трапљењу и покретљивању.

Неперсонифициране жене је често популо превазишло аргументе претензије мушкарца да веће знање и веће, управо пољовно, право.

Нека и ови закони о народним самоуправама буду опомена нашим женама, и нека упамте, да само организоване можемо доћи до права која нам припадају и која ћемо имати, чим све жене буду свесне да женски пол није слаби пол.

Проф. Катарина Јовичић.

Прилажите за фонд листа.

Жена у Просветном Савету

Г-ђица Катарина Јовичић, професор III. Женске Гимназије и потпредседница Женског Покрета изабрана је за члана Просветног Савета у Београду.

Ово постављање жене у Просветни Савет стоји у вези са захтевима Народниог Женског Савеза изнесеним у резолуцијама, које су донете на Конгресу Народниог Женског Савеза на Бледу, и интервенцијом у Управу Народниог Женског Савеза код г. Министра Просвете.

Ширите око себе круг претплатни-а.

Шта свака жена треба да зна?

Ако се изазуму политичка односно бирачка права, жене уживају сва остала грађанска права предвиђена Уставом. Тако, нпр. слободу кретања, неповредност стана, слободу збора и удруживања, право да не могу бити осујене на казне и за дела која нису законом предвиђена, итд. Чиниоцима законом, међутим, потврђено им је и право на сва јавна звања у државној служби. А из дана у дан све је мање позива задржаних искључиво за лица мушкога пола.

Па ипак, има једна професија, један занат, на који је признато право само женама, не и људима.

Прописима државне власти, који се односе на овај занат, допуштено је да га може обављати свака неударта женска која је здрава и има 18. година. Нарочито се полаже на то да је здрава. Поред тога, тражи се да је чиста и уредна, а пракса захтева још да је привлачне спољности. Особе које се баве том професијом немају слободу кретања, не уживају неповредност стана, скоро немају личне слободе.

Овај занат, на који је признато право свима женама, јесте проституција. Ограничења слободе кретања, личне слободе, неповредности стана, старане о здрављу и чистиоци зову се: санитетско-полицијски надзор. Прописи којима државна власт регулише и допушта проституцију као знањање од кога се живи, носе назив: „Привремена правила за сузбијање венеричких болести“. Она важе за Београд од 3. јануара 1919 год. и заменила су „Правила о регулацији проституције“ од 31. августа 1900 год, која је био овлашћен да изда Министар Унутрашњих Дела чланом 23. закона о уређењу санитетске струке-у чувању народног здравља од 31 марта 1881 г.

Београдска Правила садрже овакве прописе:

Тач. 1. „Једино ефикасно средство за сузбијање венеричких болести је излечење ободелих.“

Т. 6. „Сваки лекар дужан је пријавити амбулантно *о Женским*“ од које је његов болесник добио коку венеричку заразу.“

— Не прописује се у дужност пријаве оног мушкарца од кога је болесница дошла заразу. Исто тако када се предвиђа примудно лечење за државне притворнице, не говори се о и притворницама.

По т. 7. „Примудно ће се прегледати и лечити у болници до оздрављења оне које престану бити опасне по околину.“ — чак и оне женске за које „има само сумње да проводе блуд.“

Т. 8. гласи: „Оно женскиње које пољовно општи са више људи за новац, т. ј. блудници или блудно живи *оглашава се проститутиком*.“

По т. 12. због проституције кажњива се само онда кад није пријављена власти, иначе не.

— Правице, по § 695 т. 6. Казн. Зак. у сваком случају су се кажњивале женске које јави блуд као занат проводе.“ „Правилма“ ово је измењено.

Санитетско-полицијски надзор, по т. 10. јесте:

„1) редовно прегледање;
2) настојавање да стан проститутке одговара хијенијским приликама и да је *присутан без опасности по походноћа*;
3) контролисање да проститутка испуњава све одребе оних правила и упута која од санитетске или полицијске власти изводе“.

Када проститутка обולי, не од венеричке, већ од које друге болести, лечиће се у болници „о трошку народног санитетског фонда“ — т. 14.

Т. 19. „Женскиње под санитетским надзором мора пријавити сваку промену стана амбулантно у року од 24 часа, и *уопште се не сме удаљавати из Београда без претходне пријаве и одобрења*“.

Т. 21. „Санитетска полицијска власт ће забранити свем женскињу које стоји под санитетским надзором:

а) Да иде у јавне локале, осим у оне који за то добијају дозволу од санитетске полицијске власти, амбуланте, у споразуму са Управом Града, нарочито допуштене.

б) Да се скупљају у групама на јавним отвореним местима; в) Да станују више од две у једном стану или више од четири у једном дворштину — итд.“

По т. 22. „Полиција може проститутки забранити становање у појединим кућама, улицама итд.“

Т. 23. гласи: „Надлежни санитетски органи и полицијски чиновници (т. 2. ст. 1) *оглашавају се да у свако доба дана и ноћи могу ући у стан* свег оног женскиње које стоји под полицијским надзором да би се уверили врше ли се одреде оних правила која се тога женскиња тичу“.

Санитетски надзор престаје кад се проститутка уда или кад за 3 месеца напусти проституцију — Т. 24.

Прописи о проституцији у осталим деловима наше државе још предвиђају и јавне куће, као нпр. у Земуну.

Изложеним прописима треба додати још ово: да се по Казненом Законику за *бракоуство* кажњива само жена, а да се муж кажњива само онда кад у кућу доведе милоснију — §§ 169 и 199 Казн. Зак. — ва куће ако тако што учини није кажњиво.

Проституција је велико друштвено зло. Регулисањем се оно не само не локализује, већ напротив, шири. Прописи којима се она признаје и који још не пријдају карактер противправности, не значе борбу против овога зла, већ, најближе да се изразимо, значе толерирање.

Последње проституције не задржавају се на прагу прожакне куће, већ улазе у приватне домећеве, не погађају само неморалне, већ и чисте, не онакајаву само појединце већ читаве породице. Проституцијом се најмање и најбрже шире полне болести, она је само једно стварне могућности за безбедне слушине, не говори се о и притворницама. Сваки санитетски надзор долази ту касно и само је једна варка.

Па је ли оправдано онда лишити основних грађанских права читаву једну категорију људи? Занто? За какво противправно дело? Правила не оглашавају проституцију за недопуштену, за противправну. Не предвиђају тако минималне услове за отпочиње не оне праксе за све неударте жене без разлике, да...

Неко је шпичино рекао да мушка природа захтева проституцију. Зар не постоји женска природа која захтева кастерство? Па ипак се жени у студиј одумира ово најпривредније право и нажда ра од не проститутка.

Проституција је оставља ниједну породицу нетакнуто, ниједну жену непонојену. Много је тежња, но што изгледа већа која узеву судбину једне жене за судбину друге. Читав један менталитет човека према жени створен је из положаја зависности, који има најбезднији отпор међу људима — проститутка према ствари које је плаћа. И када прилази оној жени која то није, преноси човек нешто од овога менталитета и на њу. Зато ће је, када је незадовољан, у бесу често засуги погрдама и увредима, јер у људима и он мисли слично ономе: „Ах да ми је да је као конкубину учем за косу по воду.“

Проституција је несрећа која највише погађа жене. То је срамота која лежи на женама.

Јесте ли приметили, против ње се буне само жене, људи не? — и —

Шаљите одмах претплату бар за три месеца и употребите поштанске чекове.

Претплатници добиће чекове у 2-ом броју Женског Покрета.

Фонд листа

За издавање једног листа потребно је материјалних средстава, потребно је новца. Алијанса Женских Покрета основала је Фонд за издавање листа, и ми ћемо редовно у сваком броју од првог дановити имена приложника. До данас за Фонд листа приложили су:

1. Женски Покрет, Варајдин	250 д.
2. Г-ца Анка Поповић, Бос. Брод	500 "
3. Алојзија Штеби, Љубљана	50 "
4. Тирција Штеби, Љубљана	200 "
5. Женски Покрет, Босан. Брод	60 "
6. Женски Покрет, Сарајево	500 "
7. Женски Покрет, Слит	500 "
8. Женски Покрет, Љубљана	600 "
9. Вида Новак, Љубљана	100 "

Свега: 3.120 д.

Ко не врати први и други број сматрамо га за претплатника.

* Нап. Курвиј је наш.